

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาติดตามและประเมินผลการสร้างฝายกักเก็บน้ำบนภูเขา ในบริเวณป่าชุมชน ตีลาแลง หมู่บ้านดอนไชย ตำบลตีลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ตลอดถึงประโยชน์ของฝายในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ผู้วิจัยได้เก็บและศึกษาข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ชาวบ้านดอนไชย และสมาชิก"กลุ่ม มธบ รักษ์ป่าต้นน้ำ" ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอผลของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่าง

- 1.1 ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างหมู่บ้านดอนไชย ตำบลตีลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ผู้ตอบแบบสอบถาม
- 1.2 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา อาจารย์ พนักงาน มธบ. และผู้ที่เข้าร่วมโครงการ ผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์การสร้างฝายชะลอน้ำ

- 2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์การสร้างฝายชะลอน้ำของชาวบ้าน หมู่บ้านดอนไชย ตำบลตีลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน
- 2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างฝายชะลอน้ำของนักศึกษา อาจารย์ พนักงาน และผู้เข้าร่วมโครงการ

4.1 ลักษณะของชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมในการสร้างฝายและผู้เข้าร่วมโครงการ

4.1.1 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมสร้างฝาย จำแนกตามเพศ

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของชาวบ้านหมู่บ้านดอนไชย ตำบลตีลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ที่เข้าร่วมในกิจกรรมการสร้างฝายจำแนกตามเพศ

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	99	61.9
หญิง	61	38.1
รวม	160	100.0

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของชาวบ้านหมู่บ้านดอนไชย ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน จำนวน 160 คนที่ร่วมในการสร้างฝาย ซึ่งมีทั้งเพศชายและเพศหญิง พบว่าเป็นเพศชาย จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 61.9 เพศหญิง จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 38.1 เหตุผลหลักที่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง อาจเป็นด้วยลักษณะของงานที่ทำเป็นงานก่อสร้างงานหนักและต้องเดินในป่าเป็นระยะทางไกลซึ่งโดยปกติมักจะเป็นภารกิจของผู้ชาย

4.1.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมสร้างฝายจำแนกตามอายุ

ตารางที่ 2 จำนวนร้อยละของชาวบ้านหมู่บ้านดอนไชย ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ที่เข้าร่วมในกิจกรรมการสร้างฝายจำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 16	25	15.6
ระหว่าง 16-25	40	25.0
ระหว่าง 26-40	42	26.3
มากกว่า 40	53	33.1
รวม	160	100.0

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 2 พบว่าส่วนใหญ่ชาวบ้านที่ให้ความร่วมมือในการสร้างฝายมีอายุมากกว่า 40 ปี มีจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 33.1 ที่มีอายุ 26-40 ปี มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 ที่มีอายุ 17-25 ปี มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 สำหรับกลุ่มที่มีอายุน้อยคือมีอายุต่ำกว่า 16 ปี มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6

ในการทำงานสร้างฝายแต่ละครั้งจะมีชาวบ้านไปร่วมงานประมาณ 30-40 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นตัวแทนของแต่ละหลังคาเรือนผลัดเปลี่ยนกัน โดยแต่ละคนจะเตรียมอาหารกลางวันไปด้วย เมื่อถึงเวลารับประทานอาหารแต่ละคนก็นำอาหารของตนมานั่งรับประทานพร้อมกันกับทีมงาน “กลุ่ม มธบ. รักษ์ป่าต้นน้ำ” ซึ่งก็เตรียมอาหารไปด้วยเช่นเดียวกัน ทำให้มีโอกาสพูดคุยและสอบถามข้อมูลซึ่งกันและกันในบรรยากาศที่ใกล้ชิดกัน มีอยู่ครั้งหนึ่งที่กลุ่มเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปีของหมู่บ้านถึง 25 คน ได้ร่วมตัวไปร่วมกิจกรรม ซึ่งการที่ปรากฏว่ามีกลุ่มคนอายุต่ำกว่า 16 ปี ถึง 25 คน ได้ไปร่วมกิจกรรมสร้างฝาย แสดงให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจและความสนใจเกี่ยวกับเรื่องการสร้างฝายได้แพร่ขยายไปยังกลุ่มเยาวชน ซึ่งจะเจริญเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ในหมู่บ้านและจะต้องรับภาระในการดูแลฝายและป่าต่อไปในภายภาคหน้าซึ่งแสดงถึงนิมิตหมายอันดีของหมู่บ้าน

4.1.3 จำนวนของร้อยละของกลุ่มนักศึกษา อาจารย์ พนักงานมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตที่เข้าร่วมโครงการ

ตารางที่ 3 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มนักศึกษา อาจารย์ พนักงานของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตและบุคคลภายนอกที่เข้าร่วมโครงการตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
นักศึกษา	23	48.9
อาจารย์/พนักงาน/บุคคลภายนอก	24	51.0
รวม	47	100.0

ข้อมูลตามตารางที่ 3 แสดงจำนวนของผู้ร่วมแสดงความคิดเห็น อันประกอบด้วยอาจารย์ พนักงาน นักศึกษา ตลอดจนตัวแทนจากหน่วยงานเครือข่ายภายนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งทราบข่าวการทำงาน และสนใจเข้าร่วมกิจกรรมอีก 4 บริษัท ได้แก่ บริษัท ศูนย์กฎหมายธุรกิจ จำกัด บริษัท ไอ เอ็น จี ประกันชีวิต จำกัด บริษัท คิมเบอร์ลีย์คล้าค จำกัด และบริษัท พี เอ อี จำกัด (มหาชน) ถึงการเรียนรู้ต่าง ๆ และความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการในฐานะของผู้มีส่วนเดินทางและทำงานร่วมกับชาวบ้านดอนไชย จำนวนทั้งหมด 63 คน ให้คำตอบเป็นจำนวน 47 คน ประกอบด้วยนักศึกษาจำนวน 23 คน คิดเป็น ร้อยละ 48.9 และอาจารย์/พนักงาน บุคคลจากเครือข่ายภายนอกมหาวิทยาลัย 24 คน คิดเป็น ร้อยละ 51.0

4.2 ความคิดเห็นของชาวบ้านและผู้เข้าร่วมโครงการที่มีต่อผลกระทบของฝายกักเก็บน้ำ

4.2.1 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียคือชาวบ้านดอนไชยซึ่งเป็นผู้เสียสละแรงงานและเวลาในการสร้างฝายชะลอน้ำของชาวหมู่บ้านดอนไชย ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของประโยชน์ที่ชาวบ้านดอนไชยได้รับจากการสร้างฝายกักเก็บน้ำ บนภูเขา Check Dam ณ ลำห้วยสายต่าง ๆ ในป่าชุมชนศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน โดยรวม (N = 160)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างฝาย	จำนวน (คน)	คิดเป็น (ร้อยละ)
1. ชาวบ้านได้รับประโยชน์ในการสร้างฝายกักเก็บน้ำ	147	91.8
2. ความรู้สึกที่ฝาย ถังน้ำ ท่อน้ำและระบบท่อประปาภูเขาทั้งหมดที่สร้างขึ้นเป็นของตัวเอง	156	97.5
3. ชาวบ้านทราบข้อมูลการสร้างฝายกักเก็บน้ำในเบื้องต้นเป็นโครงการพระราชดำรินองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	156	97.5
4. ความชุ่มชื้นและความร่มเย็นของป่าชุมชนศิลาแลงเพิ่มขึ้น	155	96.9
5. สัตว์เล็กที่อาศัยสายน้ำลำห้วยในป่าชุมชนศิลาแลงเพิ่มขึ้น	146	91.3
6. ปริมาณน้ำใช้ซึ่งส่งมาจากการสร้างฝายประปาภูเขา มีความเพียงพอตลอดปี	78	48.8
7. ก่อนมีการสร้างฝายกักเก็บน้ำชาวบ้านใช้น้ำบริโภค การสูบจากบ่อบาดาลและตักจากบ่อน้ำใกล้บ้าน	160	100.0
8. หลังจากการสร้างฝายกักเก็บน้ำ ชาวบ้านใช้น้ำบริโภคจากการส่งน้ำจากฝายและประปาภูเขา	160	100.0
9. ยังคงสมควรสร้างฝายเพิ่มขึ้นอีกป่าชุมชนศิลาแลง	103	64.4
10. ผู้นำชุมชนและกรรมการหมู่บ้านควรมีการดูแลเอาใจใส่เรื่องการสร้างฝายเพื่อประโยชน์ของชุมชน	146	91.3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามชาวบ้านเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 97.5) ทราบและเข้าใจว่าการสร้างฝายชะลอน้ำบนภูเขา นั้น เป็นพระราชดำริในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนั้นการร่วมมือร่วมใจกันสร้าง “ฝายถวายเป็นหลวง” นั้นอีกนัยหนึ่งก็คือเป็นการสืบสานและสนองพระราชดำริ

นอกจากนี้ร้อยละ 96.9 ยังได้ยืนยันว่าป่าชุมชนศิลาแลงมีความชื้นเพิ่มขึ้น ซึ่งตามหลักธรรมชาติแล้วความชื้นเป็นจุดกำเนิดของฝน ซึ่งก็จะวนกลับมาหล่อเลี้ยงและสร้างการเจริญเติบโตให้แก่ต้นไม้และป่า โดยที่ข้อเท็จจริงที่ประจักษ์ชัดก็คือหลังจากได้มีกิจกรรมสร้างฝายอย่างต่อเนื่องเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ ก็ สามารถสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างจริงจัง ชาวบ้านดอนไชยทั้งหมดหมู่บ้านนั้นเป็นกำลังสำคัญของตำบลศิลาแลงในการดูแลรักษา “ป่าชุมชนศิลาแลง” จำนวนพื้นที่ 11,025 ไร่ ให้เป็นป่าต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์ เขาจึงเฝ้าดูป่าจนสามารถแสดงความคิดเห็นได้ในฐานะผู้ใกล้ชิดเหตุการณ์มากที่สุด นอกจากการตอบแบบสอบถามของชาวบ้านแล้ว ผู้นำชุมชนเช่น นายสมเด็จ พันชน ผู้ใหญ่บ้าน นายเสริม ต๊ะแก้ว ปราชญ์ชาวบ้าน ต่างยืนยันด้วยวาจาในระหว่างการสัมภาษณ์ว่า ในเวลา 3 ปีที่ผ่านมา หลังจากการเริ่มสร้างฝายขึ้น ได้ปรากฏการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศคือ พบเห็นสัตว์เล็กตามลำห้วย เช่น กบ เขียด ปู และปลา มีจำนวนมากขึ้น มีบางครั้งที่มีผู้ใหญ่บ้านต้องเข้าไปซ่อมแซมท่อน้ำประปาได้พบเห็นมูลสัตว์ป่าเช่น อีเห็น ตามลำห้วยซึ่งการพบเห็นเช่นนี้ทำให้รู้สึกได้ถึงผลลัพธ์ด้านบวกของการสร้างฝายชะลอน้ำบนภูเขาดังกล่าว

ความคิดเห็นของชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของการสร้างฝายที่มีต่อเขาในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นนัยของเศรษฐกิจชุมชน ด้วยเหตุผล 2 ประการคือ สภาพของป่าที่มีความชุ่มชื้นมากขึ้น ทำให้มีของป่า สมุนไพรและพืชพันธุ์ธัญญาหาร อันเป็นอาหารของพื้นบ้านอุดมสมบูรณ์ และการเพิ่มมูลค่าของฝายชะลอน้ำให้เป็นประปาภูเขาสู่ชุมชน ทำให้ชาวบ้านดอนไชยได้ลดต้นทุนการบริโภคน้ำประจำวัน ทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายขณะที่ได้รับความสะดวกสบายขึ้นกว่าเดิม

ต่อคำถามถึงความควรในการสร้างฝายเพิ่ม ซึ่งได้ความเห็นร่วมกัน ว่าควรมีการก่อสร้างฝายเพิ่มเติมขึ้นจากเดิม เพียง ร้อยละ 64.4 สามารถแปลความหมายได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนหนึ่งคือ ร้อยละ 35.6 คิดว่าจำนวนฝายที่มีอยู่นั้นเพียงพอกับการใช้น้ำของทุกครัวเรือนแล้ว ขณะที่ส่วนใหญ่เข้าใจสอดคล้องกับแนวพระราชดำริที่ว่าให้สร้างฝายให้มากที่สุดที่จะทำได้เพื่อเป็นการสร้างแอ่งน้ำให้มากมิใช่แค่เพียงสำหรับการใช้สอยเท่านั้น แต่เพื่อความสมบูรณ์ที่ยั่งยืนของป่าไม้อีกโสดหนึ่งด้วย

ที่พบว่ามีเพียง ร้อยละ 48 ให้ความเห็นว่ามีปริมาณน้ำพอเพียงตลอดทั้งปีนั้น ผู้วิจัยได้ขอความคิดเห็นจากคณะกรรมการหมู่บ้านดอนไชยเมื่อลงพื้นที่อีกครั้งเมื่อวันที่ 13-15 พฤษภาคม 2554 และก็ได้รับทราบความเห็นว่ามีสาเหตุมาจากในบางครั้งเมื่อเกิดปัญหาท่อน้ำชำรุดเสียหาย ที่ทำให้น้ำหยุดไหล กรรมการหมู่บ้านต้องผลัดเวรกันเดินทางไปในเส้นทางป่า เพื่อตรวจสอบและแก้ไขตัด-ต่อท่อใหม่ บางครั้งก็ไม่สามารถเข้าไปทำให้เสร็จได้ในเวลา 1-2 วันทำให้ขาดน้ำในการบริโภคไปบ้าง และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ท่อน้ำที่ใช้เป็นท่อขนาด 2 นิ้ว ซึ่งนับว่าเป็นขนาดเล็ก ทำให้สามารถส่งน้ำเข้าสู่ถังเก็บได้ช้า และปล่อยน้ำลงมาให้บริการหมู่บ้านได้ปริมาณน้อยในฤดูกาลที่ต้องใช้น้ำมาก จึงทำให้รู้สึกว่ามีน้ำไม่เพียงพอ ทนทางแก้ไขก็ต้องเปลี่ยนท่อส่งน้ำให้เป็นขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งเป็นภาระการลงทุนที่มีค่าใช้จ่ายสูงขึ้นเนื่องต้องเดินท่อเป็นระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร จึงจำเป็นต้องพิจารณาไตร่ตรองกันให้รอบคอบในคณะกรรมการหมู่บ้าน เรื่องน้ำไม่เพียงพอที่น่าจะมีนัยเกี่ยวข้องกับการที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความเห็นถึงประโยชน์ของฝายชะลอน้ำและระบบประปาภูเขาอันเนื่องมาจากฝายดังกล่าว จนกระทั่งมีความเห็นร่วมกันตามข้อที่ 10 ว่าจะต้องทำนุบำรุงรักษาโดยที่ร้อยละ 91.3 เห็นว่าควรต้องสร้างระบบการซ่อมบำรุงและดูแลแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาฝายและประปาภูเขาสู่ชุมชนให้ยั่งยืนตลอดไป

4.2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างฝายชะลอน้ำของนักศึกษา บัณฑิต อาจารย์ พนักงานและ
ผู้เข้าร่วมโครงการ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของอาจารย์ บุคลากร นักศึกษาและบุคคลภายนอกผู้เข้าร่วมโครงการ
ที่ได้รับจากประสบการณ์สร้างฝายกักเก็บน้ำบนภูเขา Check Dam ณ ลำห้วยสายต่าง ๆ ในป่า
ชุมชนศิลาแลง อำเภอป่า จังหวัดน่าน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างฝาย	จำนวน	คิดเป็น
1. รู้ถึงความสัมพันธ์ของน้ำ ป่าและชุมชนชาวบ้าน	38	80.9
2. รู้สึกว่าการบริหารจัดการน้ำบนภูเขาเป็นประโยชน์ ของป่าชุมชน	37	72.3
3. การสร้างฝายกักเก็บน้ำช่วยป้องกันน้ำหลากที่รวดเร็ว	41	87.2
4. เห็นถึงประโยชน์ของการกักเก็บน้ำบางส่วนไว้ใช้ สำหรับต้นไม้และป่า	44	93.6
5. การสร้างฝายมีประโยชน์ในการกักตะกอนมิให้ไหล ลงไปสร้างความตื้นเขินแก่แม่น้ำ	38	80.9
6. การสร้างฝายช่วยรักษาความชุ่มชื้นให้แก่ป่าในฤดู ที่ไม่มีฝน	45	95.7
7. ชาวบ้านมีความพึงพอใจในกลุ่ม มทบ.รักษป่าต้นน้ำ ในการสร้างฝายกักเก็บน้ำ	37	78.7
8. การประสานงานในพื้นที่ของชาวบ้านมีความสำคัญ ที่ทำให้การทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี	44	93.6
9. การสร้างฝายด้วยความร่วมมือระหว่างชาวบ้านกับ กลุ่ม มทบ.รักษป่าต้นน้ำ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และเป็นวิธีการพัฒนาชุมชน	44	93.6
10. บัณฑิตที่ดีควรมีโอกาสได้ฝึกฝนการทำงาน เพื่อประโยชน์แก่สังคม	44	93.6

เนื่องจากประชากรในกลุ่ม อาจารย์ พนักงาน นักศึกษา และบุคคลภายนอกนั้นเป็นกลุ่มที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษา ซึ่งเวลาที่เก็บข้อมูลนั้นส่วนมากได้สำเร็จการศึกษาและได้แยกย้ายกันไปประกอบอาชีพ ทำให้ได้รับผลการสำเร็จค่อนข้างล่าช้า แต่ก็พบว่า ผู้ที่เข้าร่วมโครงการกับ “กลุ่ม มธบ. รักษ์ป่าต้นน้ำ” ต่างมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อโครงการและยอมรับว่า เป็นการทำงานที่คุ้มค่า คือ ได้ทั้งประโยชน์ต่อตัวเองและกลุ่มผู้ที่เข้าร่วมโครงการด้วยกัน นอกจากนี้ยังได้ทำประโยชน์ต่อ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งมีโอกาสได้ทำไม่มากนักในวิถีชีวิตปกติ

ความคิดเห็นเพิ่มเติมของชาวบ้านและผู้เข้าร่วมโครงการ

- เป็นโครงการที่ทำให้รู้สึกว่าได้ทำประโยชน์เพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
- เป็นกิจกรรมที่สร้างโอกาสให้เข้าถึงชุมชนและปลูกจิตสำนึกให้รู้จักธรรมชาติและรักษ์ธรรมชาติได้ดีมาก ๆ
- ทำให้ได้เรียนรู้วิธีการอยู่กับธรรมชาติและธรรมชาติเกื้อกูลกันและกัน ประทับใจในวิถีชาวบ้าน
- สร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่คนในเมืองให้รู้คุณค่าของธรรมชาติมากขึ้น
- ควรรณรงค์ให้คนทุกกลุ่มทุกอาชีพช่วยเหลือและทำฝ่าย เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของคนต่างจังหวัด
- เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อระบบนิเวศธรรมชาติและมีประโยชน์ต่อคนในชุมชนเห็นถึงการมีน้ำใจร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน
- กิจกรรมนี้ทำให้เกิดความสามัคคีรู้สึกว่าตัวเองได้ทำประโยชน์ให้กับชุมชนอื่น
- ชาวบ้านมีความเป็นกันเองกับพวกเราทุกคนคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- อยู่อย่างพอเพียงดูจากอาหารที่รับประทานตอนกลางวันร่วมกัน
- ควรใช้เวลาสั้น ๆ ก่อนเริ่มลงมือปฏิบัติงานอธิบายให้สมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมทราบถึงวัตถุประสงค์และที่มาของโครงการ
- อยากให้จัดบ่อย ๆ และประชาสัมพันธ์ในวงกว้างมากขึ้น เพราะบางคนอยากมีส่วนร่วมแต่ไม่มีโอกาส
- เข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของคำว่าปลูกป่า นอกจากได้ประโยชน์จากกายภาพแล้วยังเป็นการสมานสามัคคีของคนในชุมชนให้รักกันมากขึ้น

- เป็นโครงการที่ดีมีประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติและต่อภาพรวมของโลกในด้านของสิ่งแวดล้อม
- อยากให้ทำในจังหวัดอื่น ๆ บ้าง ที่ใกล้กว่านี้
- เห็นด้วยกับการกลับไปดูและฝ่ายอีกเพื่อติดตามผลและต้องทำอย่างต่อเนื่อง
- ควรประชาสัมพันธ์ให้บุคคลอื่นในมหาวิทยาลัยทราบทั้งก่อนและหลังจบกิจกรรม
- เห็นว่าควรทำฝ่ายให้แข็งแรงกว่านี้ เพราะจากการกลับไปดูแล้วฝ่ายเดิมที่สร้างไว้เสียหายและพังทลายเยอะทำให้เกิดน้ำท่วมด้านล่าง
- ควรดำเนินการต่อเนื่อง นอกจากเกิดประโยชน์ต่อชุมชนแล้วยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่มหาวิทยาลัยอีกด้วย
- ให้ความรู้สึกที่ตัวเองมีคุณค่า
- ได้เดินทางไปสร้างฝ่ายครั้งแรกรู้สึกดีมาก ๆ อยากไปอีก

ประเด็นสำคัญที่พบคือ ร้อยละ 95.7 ที่มีความเข้าใจร่วมกันถึงคุณประโยชน์ของฝ่ายในการรักษาความชุ่มชื้นแก่ป่าในฤดูแล้งอันเป็นแก่นสาระสำคัญของการสร้างฝ่าย นอกจากนี้ก็ปรากฏจิตสำนึกที่ดีในประชากรกลุ่มนี้ คือ ความคิดเห็นที่ว่า “บัณฑิตที่ดีควรมีโอกาสฝึกฝนการทำงานเพื่อประโยชน์แก่สังคม” นับเป็นการพิสูจน์สมมติฐานข้อที่ 5 ของงานวิจัยนี้ที่ว่า “การทำฝ่ายนั้นเป็นกิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ถึงวิธีทำงานโครงการ การทำงานกับชุมชน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน”

